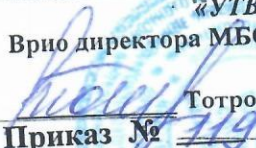

МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
«СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА №2 с. Ногир им. Х. Тотрова»

«СОГЛАСОВАНО» заместитель директора по УВР МБОУ «СОШ №2 с. Ногир» Багаева М.П. «<u>7</u>» <u>29</u> 2022г.	«УТВЕРЖДЕНО» Врио директора МБОУ «СОШ №2 с. НОГИР» Тотрова Л.А. Приказ № <u>119</u> от <u>1.09</u> 2022г.
---	--

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
Хубецовой Эльвиры Романовны
по предмету «Родной язык»
для учащихся 9 «а» класса
Автор учебника: Пухаева Л.Р.
(1/5 часа в неделю, общее количество 51ч.)

ÆМБАРЫНГÆНÆН ФЫСТÆГ

9 -æм къласы ирон æвзаджы Кусæн программæ цæттæгонд æрцыд Федералон паддзахадон ахуырадон стандарты домæнтæм гæсгæ. Программæ арæст у Ирон æвзаг æмæ литературæйы программæты бындурыл (сфидар сæ кодта Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы Иумæйаг æмæ профессионалон ахуырады министрад, Дзæуджыхъæу, 2005).

Программæйы нысан:

- ✓ Ирон æвзаг ахуыр кæныны нысанта æмæ фæстиуджытæ фæхуыздæр кæнын;
- ✓ ног ахуырадон стандартмæ гæсгæ астæуккаг скъолайы мадæлон æвзаг ахуыр кæныны технологитæ ивд кæй цæуынц, уый хынцгæйæ ирон æвзаджы уроктæм ивддзинæдтæ бахæссын;
- ✓ астæуккаг скъолайы ирон æвзаг ахуыр кæныны ахадындынад фæбæрзонддæр кæнын.

Программæйы мидис:

Астæуккаг скъолайы ахуырдауты зонгæ кæнынц ирон литературон æвзаджы нормæтимæ, ахуыр сæ кæнынц хи ныхас литературон æвзагмæ гæсгæ аразыныл. Ацы уавæрмæ гæсгæ ирон æвзаджы ахуыртæ дæр арæст сты ирон литературон æвзаджы тыххæй скъоладзаутæн зонындзинæдтæ раттынмæ.

Фæлæ уымæ, ахуырдауты зонгæ кæнынц ирон æвзаджы равзæрдимæ, йæ структурон арæстимæ, æвзаджы иуæгтимæ.

Программæ ахуырдауты зонгæ кæны æвзаджы ахæм æмбарындтимæ:

✓ фонетикæ, фонетикайы æмбарындтæ; лексикæ, лексикайы æмбарындтæ; орфографи, орфограммæйы æмбарынад, орфограммæты хуызтæ;

✓ морфемикæ æмæ дзырдарæст;

✓ синтаксис æмæ пунктуаци;

✓ морфологи, ныхасы хæйттæ: номдар, миногон æмæ нымæцон;

✓ иумæйагæй æвзаджы тыххæй зонындзинæдтимæ: æвзаджы равзæрды фарстатæ, æвзаджы ахадындынад æхсæнады царды;

✓ программæмæ хаст æрцыдысты, ныхасы рæзтыл куыст цы æмбарындты бындурыл арæст цæуы, уыдон: текст, тексты арæст, хъуыдыйæдты бастдынад тексты, тексты функционалон хуызтæ ирон æвзаджы;

✓ ирон æвзаджы графикæ, орфографи æмæ пунктуаци, æрхæцæн нысæнттæ æвæрыны æгъдауттæ.

9 -æм къласы Ирон æвзаджы Кусæн программæйы структурæ:

9 -æм къласы ирон æвзаджы кусæн программæ арæзт у системондзинад æмæ наукондзинады принциптыл. Программæйы хъусдард цыд, цæмæй йæ домæнтæ ахуыргæнджытæн уой æнцон баххæстгæнæн, цы æмбарынадтæ дзы амынд цæуы, уыдон та скъоладзаутæн – æнцон бамбарæн.

Программæйы æрмæджы равæрд у ахæм: синтаксис æмæ пунктуаци, фонетикæ, орфоэпи, графикæ æмæ орфографи, лексикæ, морфемикæ, морфологи.

Ныхасы рæзтыл куыст фæпарахатдæр кæныны тыххæй æвзаджы æмбарынадтæ лæвæрд цæуынц нихасы рæзтыл куыстытимæ æнгом бастæй, æвзаджы иуæгтæн нихасы мидæг цы ахадындынад ис, уый амонгæйæ. Ныхасы рæзтыл куыстытæн сæ ахадгæдæртæ сты тексты бындурыл æххæстгæнæн фæлтæрæнтæ, кæцытæ бæрцæй лæвæрд цæуынц грамматикæ амоныны куысты хуызтимæ.

Æрмæджы равæрды хынцгонд æрцыдысты скъоладзауты кары хицæндзинадтæ дæр. Зæгъæм, темæтæ «Лексикæ», «Дзырдарæзт», «Морфологи»-йы æмбарынадтæй бирæтæ хаст æрцыдысты кæстæрдæр кълæсты программæтæй. Программæйы стыр бынат ахсы рацыд æрмæг фæлхат кæныныл куыст. Программæйы куыст арæзт у афтæ, цæмæй скъоладзаутæ цæттæгонд цæуой фидæны ног æрмæдджытæм.

Программæйы бæррæггонд æрцыд ахуыры азы сахæтты нымæц, алы темæйæн дæр дзы цас лæвæрд цæуы, уый.

Кусæн программæйы нысан æмæ хæстæ

Программæйы сæйраг нысан: ахуырадон предмет «Ирон æвзаг» 9 -æм къласы ахуырдаутæн дæтты зонындзинадтæ сæ мадæлон æвзаджы тыххæй, рæзын сын кæны сæ æвзаджы æмæ нихасы арæхстдзинадтæ. 9 -æм къласы Кусæн программæйы нысан у: ахуырдауты æвзаджы æмбарынадтимæ базонгæ кæнын, практикон æгъдауæй сæ пайда кæныныл фæцалх кæнын.

Программæйы сæйрагдæрыл нымæд цæуы *æвзагон* æмæ *лингвистикон*, *коммуникативон* компетенцитæ (арæхстдзинадтæ), *культурæамонынады* (культуроведческая) компетенци рæзын кæнын.

Æвзагон æмæ *лингвистикон* арæхстдзинад (компетенци) – зонын мадæлон æвзаджы наукон бындуртæ, ирон литературон æвзаджы нормæтæ; бакусын дзырдуат хъæздыг кæныныл, райсын грамматикон зонындзинадтæ;

æвзаджы иуæгтæн анализ кæнынмæ арæхсын, æвзаджы дзырдуеттæй пайда кæнын зонын.

Коммуникативон компетенци (арæхстдзинад) амонь, цæмæй скъоладзаутæ арæхсой ныхасы хуызтæй (дзургæ, фысгæ, хъусгæ) пайда кæнынмæ, ныхасы уавæртæм гæсгæ арæхсой сæ ныхас аразынмæ.

Культурæамонынад (культуроведческая) компетенци – ирон æвзаг ирон адæмы культурæимæ зонгæ кæныны фæрæз кæй у, уый æнкъарын; æвзаджы бастдзинæдтæ истори æмæ адæмы культурæимæ, ирон ныхасы этикетон нормæтæ зонын, пайда кæнынмæ сæ арæхсын.

Иумæйагæй ахуырадон предмет «Ирон æвзаджы» сæйраг хæстæ сты:

- ахуырты скъоладзаутимæ хъомыладон куыст кæнын;
- логикон хъуыдыкæнынады рæзтыл кусын;
- скъоладзауты фæцалх кæнын хиуыл кусыныл, ирон æвзаг хибарæй ахуыр кæныныл;
- иумæйаг ахуырадон арæхстдзинæдтæ рæзыныл куыст (удгоймагон, регулятивон, зонындзинæдтæ исыны (познавательный), коммуникативон).

Предметы хицæндзинад:

Ирон æвзаг у ирон адæмы уд æмæ зонд, ирон адæмы культурæйы хæзнадон; ирон æвзаг у ныхас кæныны, хъуыдытæ æргом кæныны фæрæз, нæ адæмы царды тыххæй зонындзинæдтæ кæрæдзийæн дæттыны фæрæз. Ранымæд уавæртæ амоньцæ предметы хицæндзинад: мадæлон æвзаг хъæздэгдæр æмæ мидисджындæр кæны скъоладзауты миддуне, сæ дунембарынад; ирон æвзаджы фæрцы сывæллæттæ базонгæ уыдзысты сæ рагфыдæлты историимæ, нæ адæмы культурæ æмæ царды уагимæ.

Æвзаг канд хъуыдытæ æргом кæныны фæрæз нæу, æвзаг у хъомылады хотых, æмæ уымæ гæсгæ ирон æвзаджы ахуыртæн скъолайы ис стыр ахадзындзинад.

Ахуырты рæстæг пайдагонд цæуы ахæм ахуырадон технологитæй:

- ✓ скъоладзаутæм индивидуалон цæстæй кæсыны технологи (дифференциаци);
- ✓ проблемон ахуыртæ;
- ✓ информативон-коммуникативон технологи;
- ✓ æнæнидзинад хъахъхъæныны технологи;
- ✓ бæрæггæнæнты инновацион системæ, «портфолио»;
- ✓ коллективон куысты хуызтæ (къæйттæй куыст, къордты куыст);
- ✓ проектон-иртасæн технологи.

Кусæн программæмæ хаст ивддзинæдтæ

Ирон æвзаг æмæ литературæйы ахуырадон программæты (Дзæуджыхъæу, «Ир», 2005 аз) 9 -æм къласы ирон æвзаг ахуыр кæнына æ лæвæрд цæуы 68 сахаты. Кусæн программæйы дæр уыцы 68 сахаты баззæдысты хъахъхъæдсæй.

Ирон æвзаг æмæ литературæйы ахуырадон программæимæ абаргæйæ, 9 -æм къласы Кусæн программæмæ хаст æрцыдысты **ахæм ивддзинæдтæ**:

1. Фæфылдæр кодтам рацыд æрмæг фæлхат кæныныл куысты сахæттæ экзамены тыххæй.

2. Фылдæргонд æрцыдысты диктантæ фыссыны сахæттæ, фæхъæздгæдæр сты коммуникативон куысты хуызтæ.

3. Ахуырадон программæйы бæрæггонд цæуынц темæтæ: «Текст. Йæ темæ. Стылтæ», «Тексты хуызтæ. Таурæгъон ныхас. Предметы æрфыст».

Ацы æмбарынадтыл 9 -æм къласы хъуамæ фылдæр куыст цæуа, бæлвырддæр иртæстгонд хъуамæ цæуой, уымæн æмæ хорз æххуыс сты ныхасы рæзтыл бакусына.

Стандартмæ гæсгæ, ахуыргæнаджы бон у программæмæ ивддзинæдтæ бахæссын, зæгъæм, кæцыдæр темæтæн фылдæр кæнæ къаддæр сахæттæ раттын (ацы хъуыддаг аразгæ у скъоладзауты цæттæдзинадæй), ныхасы рæзтæн фылдæр сахæттæ рахицæн кæнын, куысты хуызтæ айвын.

Ранымад уавæртæ зæрдыл даргæйæ, 9 -æм къласы ирон æвзаджы Кусæн программæйы æрмæг темæтæм гæсгæ лæвæрд цæуы афтæ:

<i>Программæйы мидис</i>	<i>Сахæтты нымæц 2005 азы фидаргонд Ирон æвзаджы ахуырадон программæйы</i>	<i>Сахæтты нымæц Кусæн программæйы</i>
Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	6 сах.	7 сах.
Вазыгджын хъуыдыйад - иумæйагæ	33 сах.	33 сах.
Бабæтгæвазыгджын хъуыдыйад	5 сах.	8 сах.
Домгæвазыгджын хъуыдыйæдт	19 сах.	23 сах.
Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйад	6 сах.	7 сах.
Стилистикæ. Ныхасы культурæ.		5 сах.
Æвзаджы тыххæй иумæйаг зонындзинæдтæ	4	4 сах.

Рацыд æрмæгыл ныхас		7 сах.
Æдæппæт	61 сахаты	61 сах.

**9 -æм къласы Кусæн программæйы нысанта æмæ хæстæ баххæст
кæнынæн ахуыргæнæг пайдагонд цæудзæн ахæм ахуырадон
фæрæзтæй**

Ахуыргæнæн чиныг: «Ирон æвзаджы чиныг 9 -æм къласæн». Автор: Тахъазты Х., Дзæуджыхъæу, «Ир», 2013.

Ахуыргæнæн уæлæмхасæн æрмæг скъоладзаутæн: «Текстыл куыст ирон æвзаджы урокты». Автор: Майрæмышъуаты Ф.А., Дзæуджыхъæу, ИПО СОИГСИ, 2011.

Методикон æрмæг ахуыргæнæгæн:

1. Майрæмышъуаты Ф.А. Скъоладзауты изложени фыссынмæ цæттæ кæнынæны методикæ. Дзæуджыхъæу, «Олимп», 2009.
2. Майрæмышъуаты Ф.А. Сочинени фыссынмæ цæттæгæнæн куыст. Дзæуджыхъæу, ИПО СОИГСИ, 2011.

Кусæн программæ арæзт у 68 сахатæн, къуыри – 2 сахаты.

Контролон диктантæ: 12

Сочинени: 6

Изложени: 9

Ахуыргæнæн (урокты) хуызтæ:

Ног æрмæг амонæны урок, рацыд æрмæг (зонындынадтæ æмæ арæхстдынадтæ) бафидар кæнынæны урок, комбинагон урок, урок-беседæ, фæлхат кæнынæны урок, урок-лекци, урок-хъазт, урок-иртасæн, урок-практикум, ныхасы рæзтыл кусынæны урок.

Ахуыргæнæн пайда кæнæн ис ахæм методтæй æмæ мадзæлттæй:

- рацыд æрмæджы фæдыл беседæ;
- индивидуалон бафарст;
- фронталон бафарст;
- индивидуалон куысты хуызтæ;
- кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын;

- хи куысты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын (дзырдуатæ, бæрæгуатæй пайда кæнгæйæ);
- алыхуызон æвзæрстытæ (фонетикон, лексикон, дзырдарæзтон, морфемикон, морфологион, синтаксисон);
- грамматикон хъæзтытæ, цæсгæмттæм гæсгæ хъæстыт;
- презентаци (компьютерон дæр) цæттæ кæныныл куыст;
- текстимæ куыст: тексты анализ, текст рацаразыныл куыст æмæ а.д.;
- алыхуызон жанрты æмæ функционалон хуызты тексттæ аразын;
- искæй ныхасмæ хъус дарын, искæй ныхасы анализ (ахуыргæнæджы хасмæ гæсгæ);
- изложенитæ (æвзаргæ, бæлвырд æмæ æлвæст) алыхуызон текстты бындурыл;
- сочиненитæ фыссын;
- диктанттæ фыссын;
- орфограммæтæ æмæ пунктограммæтæ амонын.

Ахуырдауты архæйдтытæ урочы:

- хи æмæ искæй ныхасы анализ, ныхасы рæдыдтытæ раст кæныныл куыст;
- алыхуызон æвзæрстытæ (фонетикон, лексикон, дзырдарæзтон, морфемикон, морфологион, синтаксисон) æххæст кæнын;
- тексты лингвистикон анализ;
- фысгæ æмæ дзургæ ныхасы анализ: йæ хъæндзинаедтæ сбæрæг кæнын, хъæугæ информаци ма йæм бафтауын, текст фæхъæздыгдæр кæнын æмæ а.д.;
- текстæн пълан аразыныл куыст;
- пъланмæ гæсгæ текст хи ныхæстæй радзурын;
- текст кæронмæ ахæццæ кæнын;
- тексты рæдыдтытæ сраст кæнын;
- ног текст аразыныл куыст;
- диалогон ныхасы архайын;
- аудировани (текстмæ хъусын, алыхуызон текстты информаци иртасын, тексты хъуыды раст æмбарын, хъуыдытæ кæрæдзиуыл логикон æгъдауæй бæттын зонын);
- фысгæ ныхас (текст) аразын зонын, хи хъуыдытæ фысгæ ныхасы хуызы раггом кæнынмæ арæхсын;
- темæмæ гæсгæ æнцойгæнæн схемæтæ æмæ таблицæтæ цæттæ кæнын;

- хибарæй (кæнæ къорды кусгæйæ) орфографион æмæ пунктуацион хæслæвæрдтæ бацæттæ кæнын;

- ахуырадон-наукон текстимæ кусын, уæлæмхасæн литературæйæ хъæугæ æрмæг æвзарын, газетты æмæ жкрналты æрмæгимæ кусын, компьютерон дисктимæ кусын, интернеты æрмæгимæ кусын;

- дзырдуæттимæ кусын, хи дзырдуат саразыныл куыст;

- компьютерон презентацитæ цæттæ кæныныл куыст;

- «портфолио» цæттæ кæныныл куыст.

9 -æм къласы ахуырдауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæ бæрæггæнæн куыстытæ:

- тестытæ;
- диктантæ / диктант грамматикон хæсимæ;
- тексты иумæйаг æвæрст;
- бæлвырд æмæ æлвæст изложенитæ;
- лæвæрд темæйыл таурæгъон сочинени фыссын;
- проблемон фарстæн фысгæ дзуапп рдæттын;
- нывмæ гæсгæ сочинени;
- цардæй ист цауы тыххæй дзурын,
- предметы æрфыст цæттæ кæнын;
- лингвистикон темæйыл дзургæ/фысгæ дзуапп цæттæ кæнын.

Рацыд æрмæгæй зонындзинæдтæ сбæрæг кæныны куысты хуыз:

- тест;
- диктант грамматикон хæсимæ.

ДОМÆНТÆ

9 -æм къласы ахуырдауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæм ирон æвзагæй

Ахуырдаутæ хъуамæ зоной:

- 9 -æм къласы цы æмбарынадтимæ базонгæ сты, уыдоны раиртæстытæ; ныхасы æмбарынадтæ, орфографион æмæ пунктуацион æгъдауттæ; лæвæрд фарстæн дзуапп дæттын, дзуапп дæнцæгтæй фидар кæнын.

фарæстæмкъласонтæ ахуыры азы кæронмæ хъуамæ зоной æмæ арæхсой:

- дзырдтæ фонетикон, морфемикон, дзырдарæзтон æсмæ морфологион æвзæрст кæнынмæ; дывæрсыг æмæ иувæрсыг хъуыдыйæдтæ синтаксисон æвзæрст кæнынмæ; цы хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты хуызтимæ базонгæ сты, ахæмтæ аразын;
- дзырды нысаниуæг бацамонын, ныхасы мидæг дзы раст пайда кæнын; ирон æвзаджы орфографион æмæ æмбарынгæнæн дзырдуеттæй пайда кæнын;
- литературон æвзаджы нормæтæм хъус дарын.

Орфографийæ. Рацыд орфограммæ ссарын; орфографион рæдыд ссарын, срæст æй кæнын; цы орфограммæтæ рацыдысты, уыдонимæ дзырдтæ раст фыссын.

Пунктуацийæ. Æрхæцæн нысæнттæй фæхицæн кæнын кæй хъæуы, ахæм хъуыдыйады хæйттæ ссарын, æрхæцæн нысаны æвæрд бацамонын.

Ныхасы рæзтыл куыстытæй. Тексты темæ, сæйраг хъуыды æмæ стиль сбæрæг кæнын. Таурæгъон тексты мидис текстмæ хæстæг кæнæ æлвæстæй радзурын. Лæвæрд текстæн кæнæ хи арæзт текстæн пылан бацæттæ кæнын. Лæвæрд темæмæ гæсгæ таурæгъон сочинени фыссын, хи цардæй ист цау радзурын; бацæттæ кæнын предметы æрфыст, цæрæгойы æрфыст йæ миниуджытæм гæсгæ, нывы æрфыст.

Хи тексты хъæндзинæдтæ ссарын, срæст ын кæнын йæ ныхасы рæдыдтытæ (цы æрмæг рацыдысты, уымæ гæсгæ).

Æвзаджы мадзæлттæй дзургæ æмæ фысгæ ныхасы раст пайда кæнын.

Дзырдуеттæй пайда кæнын.

Хи зонындзинæдтæй пайда кæнын

- сочинени фысгæйæ;
- диалог æмæ монолог аразгæйæ;
- контролон куыстытæ æххæст кæнгæйæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной æмæ арæхсой:

Ныхас кæнынимæ баст архæйдтытæ:

Хъусын:

тексты хъуыды раст æмбарын,

сæ жанртæм гæсгæ алыхуызон текстты информаци иртасын,

тексты сæйраг хъуыды, йæ аразæг хæйттæ иртасын.

Кæсын:

- раст æмæ аив кæсын;

- текст ссарын сәйраг әмә уәләмхасән информаци;
- текст хәйттыл адих кәнын, хәйттәм гәсгә текстән пьлан бацәттә кәнын;
- бакаст текстмә гәсгә ләвәрд фәрстытән дзуапп дәттын;
- текст кәсгәйә дзы хәуғә информаци ссарын;
- тексты әмә параграфы сәргондмә базонын, ныхас дзы цәуыл цәудзән, уый;
- дзырдуаты хәуғә әрмәг ссарны;
- логикон цавд раст әвәрын, паудзәтә раст кәнын;
- текст раст хәәләсы уагәй кәсын.

Дзурын:

- ахуыргәнаәджы фарстән дзуапп дәттын;
- бакаст текст бәлвырдәй кәнә әлвәстәй раргом кәнын, тексты хуыз бахъахъхәнгәйә;
- дзургә ныхас раст аразын, хъуыды раст әргом кәнын;
- әвзаджы мадзәлттәй әмә интонацийә раст пайда кәнгәйә хи хъуыдытә раст әргом кәнын.

Фыссын:

- алыхуызон тексттә бәлвырдәй кәнә әлвәстәй әргом кәнын;
- сә функционалон хуызмә гәсгә алыхуызон тексттә аразын;
- сочиненийән пьлан бацәттә кәнын, пьланмә гәсгә сочинени фыссын;
- тексты темә әмә сәйраг хъуыды иртасын;
- текст абзацтыл дих кәнын;
- чысыл тексттә фыссын (сочинени-миниатюрә фыссын, ахуырадон-наукон тексттә дәр);
- текст аразгәйә, алыхуызон дзырдуәттәй пайда кәнын;
- хи хъуыды әргом кәнын;
- тексты ссарын әрфысты, таурагъы әмә тәрхоны элементтә;
- текстән әрхъуыды кәнын, йә сәйраг хъуыды әмә темә әргом чи кәны, ахәм сәргонд;
- хи кәнә искәй ныхасы рәдыдтытә раст кәнын.

Фонетикә и орфоэпийә:

- дзырды мыртә раст рахицән кәнын, классификаци сын скәнын;
- цавдон әмә әнәцавдон уәнгтә бәрәг кәнын; мыртә әмә дамгъәтә иртасын;
- хәәләсон әмә әмхәәләсон мыртә, дзырдтә раст дзурын.

Графикә:

- ирон алфавит зонын, дамгъәтә раст кәсын;
- дзырдуатимә кусгәйә, алфавитәй раст пайда кәнын;
- мырон-дамгъон анализ кәнын зонын.

Морфемикә:

- дзырды морфемәтә хицән кәнын;
- әмуидагон дзырдтә ссарын;

- æмуидагон дзырдты нысаниуæг разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты фæрцы куыд ивы, уый иртасын;
- морфемæйы нысаниуæг иртасын.

Лексикологи:

- дзырды лексикон нысаниуæг бацамонын алыхуызон мадзæлттæй пайда кæнгæйæ (дзырдуатæй пайда кæнгæйæ, уырыссаг æвзагмæ йæ тæлмац кæнгæйæ, синонимтæ æмæ йæм антонимтæ ссаргæйæ, æмуидагон дзырдтæм гæсгæ);
- дзырдтæ тематикон къордтæм гæсгæ дих кæнын;
- дзырдтæй сæ лексикон нысаниуæгмæ гæсгæ раст пайда кæнын;
- дзырды комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуджытæ иртасын;
- омонимтæ бирæнысанон дзырдтæй иртасын;
- дзырдтæм синонимтæ æмæ антонимтæ агурын;
- синонимты рæнхъæй хъæугæ дзырд равзарын;
- тексты ссарын аивгæнæн мадзæлттæ (дзырдтæ ахæсгæ нысаниуæджы);
- ирон ныхасы хуымæтæгдæр этикетон норматæй пайда кæнын;
- синонимтæй тексты хъуыдыйæдтæ кæрæдзиуыл бæттынæн пайда кæнын.

Морфологи:

- ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ иртасын;
- номдарты, миногонты, нымæцонты æмæ мивдисджыты морфологион æууæлтæ иртасын;
- дзырдтæ тасындзæг æмæ ифтындзæг кæнын, дзырды формæ аивын зонын;
- рацыд ныхасы хæйттæй ныхас кæнгæйæ раст пайда кæнын.

Орфографи:

- морфемæты орфограмматæ ссарын;
- дзырдтæ орфограмматæм гæсгæ фæкъорд кæнын;
- æмуидагон дзырдтæ ссарнымæ, орфографион æгъдауттæй пайда кæнынмæ;
- дзургæйæ бацамонын дзырды растфыссынад;
- раиртæстмæ гæсгæ дæнцæгтæ ссарын.

Синтаксис æмæ пунктуаци:

- хъуыдыйады дзырdbæстытæ рахицæн кæнын;
- дзырdbасты сæйраг æмæ дæлбар дзхырд ссарын;
- дзырdbæстытæ аразын;
- дывæрсыг хъуыдыйады грамматикон бындур ссарын;
- хъуыдыйæдтæ аразын;
- сбæрæг кæнын хъуыдыйады хуыз йæ загъды нысанмæгæсгæ, цал грамматикон бындуры дзы ис, уымæ гæсгæ;
- хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ аразын;
- хъуыдыйады интонаци иртасын;
- тексты ссарын хъуыдыйæдтæ æмхуызон уæнгтимæ, бавæргæ дзырдтимæ, сидæнтимæ;
- ссарын, равзарын æмæ æрхъуыды кæнын хъуыдыйæдтæ комкоммæ ныхасимæ;
- зонгæ пунктуацион æгъдауæй раст пайда кæнын;

- æрхæцæн нысæнтты æвæрд амоньн;
- рацыд пунктуацион æгъдаумæ дæнцæг ссарын зонын.

9 къласы тематикон пълан ирон сөвзагөей. Къуыри вөейы 2 хатт иу азы 'рдæг; 1 – иннæ азы 'рдæг. Æдæппөст сты 61 сахаты. Уыдонæй контролон куыстыгæн 11 сахаты, ныхасы рæзты куыстæн 5сахаты, тестимæ куыстæн 3.

№	Урочы темæ	Сахат	УАА	Практикон хуызтæ	Фæлхатгæнæны æрмæг	Кæд хъуамæ уа урок	Бæлвырдæй кæд у	ИКТ
	Рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын	7						
	Дзырдбаст æмæ хъуыдыйады тыххæй рацыд æрмæг зæрдыл æрлæууын кæнын. Дзырдбаст.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъсөздыггөнөн, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрсөентыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Сæ хуызтæ			Таблицæ, схемæ
	Хъуыдыйад. Хуымæтæг хъуыдыйад, йæ хуызтæ. Номхуындон хъуыдыйæдтæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъсөздыггөнөн, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрсөентыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Хъуыдыйады уæнгтæ			Таблицæ, схемæ
	Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ зæгъинагимæ:	1	Коммуникативон, удгоймагон,	Беседæ, текст, фæлтæрсөентыл куыст, ныхасы	Зæгъинаджы арæзт			Таблицæ,

	бæлвырдцæсгомон, æбæлвырдцæсгомон, æнаæцæсгомон иувæрсыг хъуыдыйæдтæ.		миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.			схем æ
	Хъуыдыйæдтæ æмхуызон уæнгтимæ	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрсæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Дзырды лексикон нысаниуæг		Табли цæ, схем æ
	Хъуыдыйæдтæ сидæнтимæ, бавæргæ дзырдтимæ, иртæстгонд фæрссаг уæнгтæ	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрсæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Пунктуаци		Табли цæ, схем æ
	Комкоммæ ныхас æмæ фæрссаг ныхас. Диктантмæ цæттæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрсæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Афæлгæст		Табли цæ, схем æ
	Диктант	1					
	Вазыгджын хъуыдыйад	33					

§1. Вазыгджын хъуыдыйæдты æмбарынад æмæ сæ сæйрагдæр хуызтæ. Рæдыдтытыл куыст.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыгæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Вазыгджын дзырдтæ		Табли цае, схем æ
§2. Бабагæвазыгджын хъуыдыйæдтæ, сæ хуызтæ. Бабагæвазыгджын хъуыдыйæдтæ иугæнæг бæтæгтимæ	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыгæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Бæтæгтæ		Табли цае, схем æ
Тестимæ куыст	1	удгоймагон, миддунехъоездыгæ ноен, регулятивон				
Бабагæвазыгджын хъуыдыйæдтæ ныхмæвæрд бæтæгтимæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыгæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Æххуысгæнæг ныхасы хæйтты растфыссынад.		Табли цае, схем æ
Бабагæвазыгджын хъуыдыйæдтæ дихон бæтæгтимæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыгæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Æххуысгæнæг ныхасы хæйтты растфыссынад.		Табли цае, схем æ

Куыд равзарын хъæуы бабæтгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Изложенимæ цæттæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггæнон, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæерæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Æххуысгæнæг ныхасы хæйтты растфыссынад.		Таблицæ, схемæ, презентаци
Изложени.	1					
Домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ.						
§3. Домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ. Сæйраг æмæ уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ. Рæдыдтыг куыст.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггæнон, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæерæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Дзырдбаст		Таблицæ, схемæ
§4. Бæттæгæ æмæ бæттæг дзырдтæ домгæвазыгджын	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггæ	Беседæ, текст, фæлтæерæнтыл куыст, ныхасы	Æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ.		Таблицæ,

	хъуыдыйæдты		ноен, регулятивон	роезтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.			схем æ
	§5. Уæлæмхæст хъуыдыйады бынат. Æрхæцæн нысæнттæ домгæвазыгджын хъуыдыйады	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роезтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Дзырдасты хуызтæ		Табли цæ, схем æ
	§6, 7. Уæлæмхæст хъуыдыйæдты хуызтæ. Æмбарынгæнен уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роезтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Номдар, хауæнтæ, тасындзæг		Табли цæ, схем æ
	Тестимæ куыст	1					
	§8. Бæрæггæнæны уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роезтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Миногон.		Табли цæ, схем æ
	Куыд æвзарæм домгæвазыгджын хъуыдыйæдтæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роезтыл куыст,	Хъуыдыйæдты æвзарыны æгъдауттæ		Табли цæ, схем

				ерыс, къордтыл дих.				æ
	Контролон куыст	1						
	§9.10. Фадатон уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ. Бынаты уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ. Рæдыдтыпыл куыст	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæсздыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роезтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Хъуыдыйæдты æвзарыны æгъдæуттæ, фадатон дзырдтæ			Табли цæ, схем æ
	§11. Афоны уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæсздыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роезтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Хъуыдыйæдты æвзарыны æгъдæуттæ, фадатон дзырдтæ			Табли цæ, схем æ
	§12.Архайды хуызы уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæсздыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роезтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Хъуыдыйæдты æвзарыны æгъдæуттæ, фадатон дзырдтæ, фæрсдзырдтæ			Табли цæ, схем æ
	§13.Æфсоны уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæсздыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роезтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Фæрсдзырд			Табли цæ, схем æ

					дих.		Фæрсдзырд				Таблицæ, схемæ
	§14. Нысаны уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггæ нон, регулятивон		Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.						
	Диктант.	1									
	§15. Бадзырдон уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ Рæдыдтыгыл куыст.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггæ нон, регулятивон		Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.		Мивдисæджы здæхæнтæ				Таблицæ, схемæ
	§16. Ныхмæвæрд уæлæмхæст хъуыдыйæдтæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггæ нон, регулятивон		Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.		Лексикæ				Таблицæ, схемæ
	Текстимæ куыст. Контролон рафыст	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггæ нон, регулятивон		Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.						Презентаци

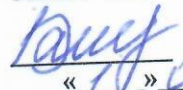
	§17. Домгæвазыгджын хъуыдыйад къорд уæлæмхæст хъуыдыйадимæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыгъое ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæонтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Хъуыдыйады схемæ		Табли цæ, схемæ
	§17. Домгæвазыгджын хъуыдыйад къорд уæлæмхæст хъуыдыйадимæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыгъое ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæонтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Хъуыдыйады схемæ		Табли цæ, схемæ
	Контролон диктант	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыгъое ноен, регулятивон				
	Æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйæдтæ.						
	§18. Иумæйаг æмбарынад. Къæдзыг æмæ стъæлф къæдзыгимæ æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады. Рæдыдтытыл куыст.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыгъое ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæонтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Хуымæтæг хъуыдыйад.		Табли цæ, схемæ
	§19. Дыстъæлф æнæбæттæг	1	Коммуникативон, удгоймагон,	Беседæ, текст, фæлтæрæонтыл	Хуымæтæг хъуыдыйад.		Табли цæ,

	вазыгджын хъуыдыйады		миддунехъөездыгъө ноён, регулятивон	куыст, ныхасы роэзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.				схем æ
	§20. Тире æнæбæттæг вазыгджын хъуыдыйады	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъөездыгъө ноён, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роэзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Тирейы растфыссынад			Табл цæ, схем æ
	§21. Вазыгджын хъуыдыйæдтæ бабæтгæ æмæ домгæ бастдынады бæттæгтимæ æмæ æнæ бæттæгтæй.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъөездыгъө ноён, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роэзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Пунктуаци			Табл цæ, схем æ
	§21. Вазыгджын хъуыдыйæдтæ бабæтгæ æмæ домгæ бастдынады бæттæгтимæ æмæ æнæ бæттæгтæй.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъөездыгъө ноён, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роэзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Пунктуаци			Табл цæ, схем æ
	Контролон диктант.	1						
	Практикон стилистикаæ							

	§22,23. Иумæйаг æмбарынад стиль æмæ практикон стилистикæйы тыххæй. Æвзаджы стилистæ. Рæдыдтытыл куыст.	3	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрсентыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Ныхасы культурæ		Презе нтаци
	§24. Ныхасы культурæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрсентыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Стилистикæ		Презе нтаци
	§24. Ныхасы культурæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрсентыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Стилистикæ		Презе нтаци
	Æвзаджы тыххæй иумæйаг зонындзинæдтæ.						
	§25,26,27 Æвзаджы нысаниуæг, æвзаджы конд,	3	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ	Беседæ, текст, фæлтæрсентыл куыст, ныхасы	Текст		Презе нтаци

	æвзаджы равзæрд æмæ рæст.		ноен, регулятивон	роэзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.				
	§28. Æвзаджы хæстагдзинад. Ирон æвзаджы бынат иннæ æвзæгты æхсæн	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роэзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Текст		Презе нтаци	
	§29. Литературон æвзаг æмæ диалектæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роэзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Текст		Презе нтаци	
	Тесттыл куыст	1						
	Изложенимæ цæттæ. Изложени. Рæдыдтытыл куыст.	3	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггæ ноен, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæроентыл куыст, ныхасы роэзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Текст		Презе нтаци	
	Рацыд æрмæгыл æрдзырд.	7						

МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
« СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА №2 с. Ногир им. Х. Тотрова»

«СОГЛАСОВАНО» заместитель директора по УВР МБОУ «СОШ №2 с. Ногир» Багаева М.П. « <u>17</u> » <u>09</u> 2022г.	«УТВЕРЖДЕНО» Врио директора МБОУ «СОШ №2 с. НОГИР» Тотрова Л.А. Приказ № <u>119</u> от <u>1.09</u> 2022г.
--	---

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
Хубецовой Эльвиры Романовны
по предмету «Родной язык»
для учащихся 8«а» класса
Автор учебника: Дзасохова Ф.К.
(1/5 часа в неделю, общее количество 51ч.)

2022 – 2023 учебный год

ÆМБАРЫНГÆНÆН ФЫСТÆГ

8 -æм къласы ирон æвзаджы Кусæн программæ цæттæгонд æрцыд Федералон паддзахадон ахуырадон стандарты домæнтæм гæсгæ. Программæ арæст у Ирон æвзаг æмæ литературæйы программæты бындурыл (сфидар сæ кодта Республикæ Цæгат Ирыстон-Аланийы Иумæйаг æмæ профессионалон ахуырады министрæд, Дзæуджыхъæу, 2005).

Программæйы нысан:

- ✓ Ирон æвзаг ахуыр кæныны нысанта æмæ фæстиуджытæ фæхуыздæр кæнын;
- ✓ ног ахуырадон стандартмæ гæсгæ астæуккаг скъолайы мадæлон æвзаг ахуыр кæныны технологитæ ивд кæй цæуынц, уый хынцгæйæ ирон æвзаджы уроктæм ивддзинадтæ бахæссын;
- ✓ астæуккаг скъолайы ирон æвзаг ахуыр кæныны ахадындынад фæбæрзонддæр кæнын.

Программæйы мидис:

Астæуккаг скъолайы ахуырдауты зонгæ кæнынц ирон литературон æвзаджы нормæтимæ, ахуыр сæ кæнынц хи ныхас литературон æвзагмæ гæсгæ аразыныл. Ацы уавæрмæ гæсгæ ирон æвзаджы ахуыртæ дæр арæст сты ирон литературон æвзаджы тыххæй скъоладзаутæн зонындзинæдтæ раттынмæ.

Фæлæ уымæ, ахуырдауты зонгæ кæнынц ирон æвзаджы равзæрдимæ, йæ структурон арæстимæ, æвзаджы иуæгтимæ.

Программæ ахуырдауты зонгæ кæны æвзаджы ахæм æмбарынадтимæ:

- ✓ фонетикæ, фонетикæйы æмбарынадтæ; лексикæ, лексикæйы æмбарынадтæ; орфографи, орфограммæйы æмбарынад, орфограммæты хуызтæ;
- ✓ морфемикæ æмæ дзырдарæст;
- ✓ синтаксис æмæ пунктуаци;
- ✓ морфологи, ныхасы хæйттæ: номдар, миногон æмæ нымæцон;
- ✓ иумæйагæй æвзаджы тыххæй зонындзинæдтимæ: æвзаджы равзæрды фарстатæ, æвзаджы ахадындынад æхсæнады царды;
- ✓ программæмæ хаст æрцыдысты, ныхасы рæзтыл куыст цы æмбарынадты бындурыл арæст цæуы, уыдон: текст, тексты арæст, хъуыдыйæдты бастдзинад тексты, тексты функционалон хуызтæ ирон æвзаджы;

✓ ирон æвзаджы графикæ, орфографи æмæ пунктуаци, æрхæцæн нысæнттæ æвæрыны æгъдауттæ.

8 -æм къласы Ирон æвзаджы Кусæн программæйы структура:

8 -æм къласы ирон æвзаджы кусæн программæ арæзт у системондзинад æмæ наукондзинады принциптыл. Программæйы хъусдард цыд, цæмæй йæ домæнтæ ахуыргæнджытæн уой æнцон баххæстгæнæн, цы æмбарынадтæ дзы амынд цæуы, уыдон та скъоладзаутæн – æнцон бамбарæн.

Программæйы æрмæджы равæрд у ахæм: синтаксис æмæ пунктуаци, фонетикæ, орфоэпи, графикæ æмæ орфографи, лексикæ, морфемикæ, морфологи.

Ныхасы рæзтыл куыст фæпарахатдæр кæныны тыххæй æвзаджы æмбарынадтæ лæвæрд цæуынц нихасы рæзтыл куыстытимæ æнгом бастæй, æвзаджы иуæгтæн нихасы мидæг цы ахадындынад ис, уый амонгæйæ. Ныхасы рæзтыл куыстытæн сæ ахадгæдæртæ сты тексты бындурыл æххæстгæнæн фæлтæрæнтæ, кæцытæ бæрцæй лæвæрд цæуынц грамматикæ амоныны куысты хуызтимæ.

Æрмæджы равæрды хынцгонд æрцыдысты скъоладзауты кары хицæндзинæдтæ дæр. Зæгъæм, темæтæ «Лексикæ», «Дзырдарæст», «Морфологи»-йы æмбарынадтæй бирæтæ хаст æрцыдысты кæстæрдæр кълæсты программæтæй. Программæйы стыр бынат ахсы рацыд æрмæг фæлхат кæныныл куыст. Программæйы куыст арæзт у афтæ, цæмæй скъоладзаутæ цæттæгонд цæуой фидæны ног æрмæджытæм.

Программæйы бæррæггонд æрцыд ахуыры азы сахæтты нымæц, алы темæйæн дæр дзы цас лæвæрд цæуы, уый.

Кусæн программæйы нысан æмæ хæстæ

Программæйы сæйраг нысан: ахуырадон предмет «Ирон æвзаг» 8 -æм къласы ахуырдаутæн дæтты зонындзинæдтæ сæ мадæлон æвзаджы тыххæй, рæзын сын кæны сæ æвзаджы æмæ нихасы арæхстдзинæдтæ. 8 -æм къласы Кусæн программæйы нысан у: ахуырдауты æвзаджы æмбарынадтимæ базонгæ кæнын, практикон æгъдауæй сæ пайда кæныныл фæцалх кæнын.

Программæйы сæйрагдæрыл нымæд цæуы *æвзагон* æмæ *лингвистикон, коммуникативон* компетенцитæ (арæхстдзинæдтæ), *культурæамонынады* (культуроведческая) компетенци рæзын кæнын.

Æвзагон æмæ лингвистикон арæхстдзинад (компетенци) – зонын мадæлон æвзаджы наукон бындуртæ, ирон литературон æвзаджы нормæтæ; бакусын дзырдуат хъæздыг кæныныл, райсын грамматикон зонындзинæдтæ;

æвзаджы иуæгтæн анализ кæнынмæ арæхсын, æвзаджы дзырдуеттæй пайда кæнын зонин.

Коммуникативон компетенци (арæхстдзинад) амонь, цæмæй скъоладзаутæ арæхсой ныхасы хуызтæй (дзургæ, фысгæ, хъусгæ) пайда кæнынмæ, ныхасы уавæртæм гæсгæ арæхсой сæ ныхас аразынмæ.

Культурæамонынад (культуроведческая) компетенци – ирон æвзаг ирон адæмы культурæимæ зонгæ кæныны фæрæз кæй у, уый æнкъарын; æвзаджы бастдзинæдтæ истори æмæ адæмы культурæимæ, ирон ныхасы этикетон нормæтæ зонин, пайда кæнынмæ сæ арæхсын.

Иумæйагæй ахуырадон предмет «Ирон æвзаджы» сæйраг хæстæ сты:

- ахуырты скъоладзаутимæ хъомыладон куыст кæнын;
- логикон хъуыдыкæнынады рæзтыл кусын;
- скъоладзауты фæцалх кæнын хиуыл кусыныл, ирон æвзаг хибарæй ахуыр кæныныл;
- иумæйаг ахуырадон арæхстдзинæдтæ рæзыныл куыст (удгоймагон, регулятивон, зонындзинæдтæ исыны (познавательный), коммуникативон).

Предметы хицæндзинад:

Ирон æвзаг у ирон адæмы уд æмæ зонд, ирон адæмы культурæйы хæзнадон; ирон æвзаг у ныхас кæныны, хъуыдытæ æргом кæныны фæрæз, нæ адæмы царды тыххæй зонындзинæдтæ кæрæдзийæн дæттыны фæрæз. Ранымæд уавæртæ амоньцæ предметы хицæндзинад: мадæлон æвзаг хъæздыгдæр æмæ мидисджындæр кæны скъоладзауты миддуне, сæ дунембарынад; ирон æвзаджы фæрцы сывæллæттæ базонгæ уыдзысты сæ рагфыдæлты историимæ, нæ адæмы культурæ æмæ царды уагимæ.

Æвзаг канд хъуыдытæ æргом кæныны фæрæз нæу, æвзаг у хъомылады хотых, æмæ уымæ гæсгæ ирон æвзаджы ахуыртæн скъолайы ис стыр ахадзындзинад.

Ахуырты рæстæг пайдагонд цæуы ахæм ахуырадон технологитæй:

- ✓ скъоладзаутæм индивидуалон цæстæй кæсыны технологи (дифференциаци);
- ✓ проблемон ахуыртæ;
- ✓ информативон-коммуникативон технологи;
- ✓ æнæнидзинад хъахъхъæныны технологи;
- ✓ бæрæггæнæнты инновацион системæ, «портфолио»;
- ✓ коллективон куысты хуызтæ (къæйттæй куыст, къордты куыст);
- ✓ проектон-иртасæн технологи.

Кусæн программæмæ хаст ивддзинæдтæ

Ирон æвзаг æмæ литературæйы ахуырадон программæты (Дзæуджыхъæу, «Ир», 2005 аз) 8 -æм къласы ирон æвзаг ахуыр кæнынаен лæвæрд цæуы 68 сахаты. Кусæн программæйы мын сты абоны домæнтæм гæсгæ 59 сахаты

Ирон æвзаг æмæ литературæйы ахуырадон программæимæ абаргæйæ, 8 -æм къласы Кусæн программæмæ хаст æрцыдысты **ахæм ивддзинадтæ**:

1. Фæкъаддæр кодтон рацыд æрмæг фæлхат кæныныл куысты сахæттæ экзамены тыххæй.

2. Фæкъаддæр кодтон диктанттæ фыссыны сахæттæ, фæхъæздыгдæр сты коммуникативон куысты хуызтæ.

3. Ахуырадон программæйы бæрæггонд цæуынц темæтæ: «Текст. Йæ темæ. Стылтæ», «Тексты хуызтæ. Таурæгъон ныхас. Предметы æрфыст».

Ацы æмбарынадтыл 8 -æм къласы хъуамæ фылдæр куыст цæуа, бæлвырддæр иртæстгонд хъуамæ цæуой, уымæн æмæ хорз æххуыс сты ныхасы рæзтыл бакусынаен.

Стандартмæ гæсгæ, ахуыргæнаджы бон у программæмæ ивддзинадтæ бахæссын, зæгъæм, кæцыдæр темæтæн фылдæр кæнæ къаддæр сахæттæ раттын (ацы хъуыддаг аразгæ у скъоладзауты цæттæдзинадæй), ныхасы рæзтæн фылдæр сахæттæ рахицæн кæнын, куысты хуызтæ айвын.

Ахуыргæнаен чиныг: «Ирон æвзаджы чиныг 8 -æм къласæн». Автор: Дзасохты Ф., Дзæуджыхъæу, «Сем», 2013.

Ахуыргæнаен уæлæмхасæн æрмæг скъоладзаутæн: «Текстыл куыст ирон æвзаджы урокты». Автор: Майрæмыхъуаты Ф.А., Дзæуджыхъæу, ИПО СОИГСИ, 2011.

Методикон æрмæг ахуыргæнагæн:

1. Майрæмыхъуаты Ф.А. Скъоладзауты изложени фыссынмæ цæттæ кæныныны методикæ. Дзæуджыхъæу, «Олимп», 2009.

2. Майрæмыхъуаты Ф.А. Сочинени фыссынмæ цæттæгæнаен куыст. Дзæуджыхъæу, ИПО СОИГСИ, 2011.

Кусæн программæ арæзт у 59 сахатæн, къуыри – 2 сахаты иу азы 'рдæг, иу сахат иннæ азы 'рдæг. Контролон диктанттæ: 9
Ныхасы рæзтæн – 10 сахаты.

Ахуырты (урокты) хуызтæ:

Ног æрмæг амоныны урок, рацыд æрмæг (зонындзинадтæ æмæ арæхстдзинадтæ) бафидар кæныны урок, комбинарон урок, урок-беседæ,

фæлхат кæныны урок, урок-лекци, урок-хъазт, урок-иртасæн, урок-практикум, ныхасы рæзтыл кусыны урок.

Ахуырты пайда кæнæн ис ахæм методтæй æмæ мадзæлттæй:

- рацыд æрмæджы фæдыл беседа;
- индивидуалон бафарст;
- фронталон бафарст;
- индивидуалон куысты хуызтæ;
- кæрæдзийы куыстыты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын;
- хи куысты хæрзхæддзинад бæрæг кæнын (дзырдуатæ, бæрæгуатæй пайда кæнгæйæ);
- алыхуызон æвзæрстытæ (фонетикон, лексикон, дзырдарæзтон, морфемикон, морфологион, синтаксисон);
- грамматикон хъæзтытæ, цæсгæмттæм гæсгæ хъæстыт;
- презентаци (компьютерон дæр) цæттæ кæныныл куыст;
- текстимæ куыст: тексты анализ, текст рацарæзыныл куыст æмæ а.д.;
- алыхуызон жанрты æмæ функционалон хуызты тексттæ аразын;
- искæй ныхасмæ хъус дарын, искæй ныхасы анализ (ахуыргæнæджы хæсма гæсгæ);
- изложенитæ (æвзаргæ, бæлвырд æмæ æлвæст) алыхуызон текстты бындурыл;
- сочиненитæ фыссын;
- диктанттæ фыссын;
- орфограммæтæ æмæ пунктограммæтæ амонын.

Ахуырдауты архæйдтытæ урочы:

- хи æмæ искæй ныхасы анализ, ныхасы рæдыдтытæ раст кæныныл куыст;
- алыхуызон æвзæрстытæ (фонетикон, лексикон, дзырдарæзтон, морфемикон, морфологион, синтаксисон) æххæст кæнын;
- тексты лингвистикон анализ;
- фысгæ æмæ дзургæ ныхасы анализ: йæ хъæндзинæдтæ сбæрæг кæнын, хъæугæ информаци ма йæм бафтауын, текст фæхъæздэгдæр кæнын æмæ а.д.;
- текстæн пълан аразыныл куыст;
- пъланмæ гæсгæ текст хи ныхæстæй радзурын;
- текст кæронмæ ахæццæ кæнын;

- тексты рæдыдтытæ сраст кæнын;
- ног текст аразыныл куыст;
- диалогон ныхасы архайын;
- аудировани (текстмæ хъусын, алыхуызон текстты информаци иртасын, тексты хъуыды раст æмбарын, хъуыдытæ кæрæдзиуыл логикон æгъдауæй бæттын зонын;
- фысгæ ныхас (текст) аразын зонын, хи хъуыдытæ фысгæ ныхасы хуызы раргом кæнынмæ арæхсын;
- темæмæ гæсгæ æнцойгæнæн схемæтæ æмæ таблицæтæ цæттæ кæнын;
- хибарæй (кæнæ къорды кусгæйæ) орфографион æмæ пунктуацион хæслæвæрдтæ бацæттæ кæнын;
- ахуырадон-наукон текстимæ кусын, уæлæмхасæн литературæйæ хъæугæ æрмæг æвзарын, газетты æмæ жкрналты æрмæгимæ кусын, компьютерон дисктимæ кусын, интернеты æрмæгимæ кусын;
- дзырддзæттимæ кусын, хи дзырддзæт саразыныл куыст;
- компьютерон презентацитæ цæттæ кæныныл куыст;
- «портфолио» цæттæ кæныныл куыст.

8 -æм къласы ахуырдауты зонындзинæдтæ æмæ арæхстдзинæдтæ бæрæггæнæн куыстытæ:

- тестытæ;
- диктантæ / диктант грамматикон хæсимæ;
- тексты иумæйаг æвзæрст;
- бæлвырд æмæ æлвæст изложениæтæ;
- лæвæрд темæйыл таурæгъон сочинени фыссын;
- проблемон фарстæн фысгæ дзуапп рдæттын;
- нывмæ гæсгæ сочинени;
- цардæй ист цауы тыххæй дзурын,
- предметы æрфыст цæттæ кæнын;
- лингвистикон темæйыл дзургæ/фысгæ дзуапп цæттæ кæнын.

Рацыд æрмæгæй зонындзинæдтæ сбæрæг кæнын куысты хуыз:

- тест;
- диктант грамматикон хæсимæ.

ДОМÆНТÆ

8 -æм къласы ахуырдауты зонындзинадтæ æмæ арæхстдзинадтæм ирон æвзагæй

Ахуырдаутæ хъуамæ зоной:

- 8-æм къласы цы æмбарынадтимæ базонгæ сты, уыдоны раиртæстытæ; ныхасы æмбарынадтæ, орфографион æмæ пунктуацион æгъдауттæ; лæвæрд фарстæн дзуапп дæттын, дзуапп дæнцæгтæй фидар кæнын.

æстæмкъласонтæ ахуыры азы кæронмæ хъуамæ зоной æмæ арæхсой:

- дзырдтæ фонетикон, морфемикон, дзырдарæзтон æсмæ морфологион æвзæрст кæнынмæ; дывæрсыг æмæ иувæрсыг хъуыдыйсæдтæ синтаксисон æвзæрст кæнынмæ; цы хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдты хуызтимæ базонгæ сты, ахæмтæ аразын;
- дзырды нысаниуæг бацамонын, ныхасы мидæг дзы раст пайда кæнын; ирон æвзаджы орфографион æмæ æмбарынгæнæн дзырдуттæй пайда кæнын;
- литературон æвзаджы нормæтæм хъус дарын.

Орфографийæ. Рацыд орфограммæ ссарын; орфографион рæдыд ссарын, сраст æй кæнын; цы орфограммæтæ рацыдысты, уыдонимæ дзырдтæ раст фыссын.

Пунктуацийæ. Æрхæцæн нысæнттæй фæхицæн кæнын кæй хъæуы, ахæм хъуыдыйады хæйттæ ссарын, æрхæцæн нысаны æвæрд бацамонын.

Ныхасы рæзтыл куыстытæй. Тексты темæ, сæйраг хъуыды æмæ стиль сбæрæг кæнын. Таурæгъон тексты мидис текстмæ хæстæг кæнæ æлвæстæй радзурын. Лæвæрд текстæн кæнæ хи арæзт текстæн пылан бацæттæ кæнын. Лæвæрд темæмæ гæсгæ таурæгъон сочинени фыссын, хи цардæй ист цау радзурын; бацæттæ кæнын предметы æрфыст, цæрæгойы æрфыст йæ миниуджытæм гæсгæ, нывы æрфыст.

Хи тексты хъæндзинадтæ ссарын, сраст ын кæнын йæ ныхасы рæдыдтытæ (цы æрмæг рацыдысты, уымæ гæсгæ).

Æвзаджы мадзæлттæй дзургæ æмæ фысгæ ныхасы раст пайда кæнын. Дзырдуттæй пайда кæнын.

Хи зонындзинадтæй пайда кæнын

- сочинени фысгæйæ;
- диалог æмæ монолог аразгæйæ;
- контролон куыстытæ æххæст кæнгæйæ.

Скъоладзаутæ хъуамæ зоной æмæ арахсой:

Ныхас кæнынимæ баст архæйдтытæ:

Хъусын:

тексты хъуыды раст æмбарын,

сæ жанртæм гæсгæ алыхуызон текстты информаци иртасын,

тексты сæйраг хъуыды, йæ аразæг хæйттæ иртасын.

Кæсын:

- раст æмæ аив кæсын;
- текстты ссарын сæйраг æмæ уæлæмхасæн информаци;
- текст хæйттыл адих кæнын, хæйттæм гæсгæ текстæн пылан бацæттæ кæнын;
- бакаст текстмæ гæсгæ лæвæрд фæрстытæн дзуапп дæттын;
- текст кæсгæйæ дзы хъæугæ информаци ссарын;
- текстты æмæ параграфы сæргондмæ базонын, нихас дзы цæуыл цæудзæн, уый;
- дзырдуты хъæугæ æрмæг ссарны;
- логикон цавд раст æвæрын, паудзæтæ раст кæнын;
- текст раст хъæлæсы уагæй кæсын.

Дзурын:

- ахуыргæнæджы фарстæн дзуапп дæттын;
- бакаст текст бæлвырдæй кæнæ æлвæстæй раргом кæнын, текстты хуыз бахъахъхæнгæйæ;
- дзургæ нихас раст аразын, хъуыды раст æргом кæнын;
- æвзаджы мадзæлттæй æмæ интонацийæ раст пайда кæнгæйæ хи хъуыдытæ раст æргом кæнын.

Фыссын:

- алыхуызон тексттæ бæлвырдæй кæнæ æлвæстæй æргом кæнын;
- сæ функционалон хуызмæ гæсгæ алыхуызон тексттæ аразын;
- сочиненийæн пылан бацæттæ кæнын, пыланмæ гæсгæ сочинени фыссын;
- текстты темæ æмæ сæйраг хъуыды иртасын;
- текст абзацтыл дих кæнын;
- чысыл тексттæ фыссын (сочинени-миниатюрæ фыссын, ахуырадон-наукон тексттæ дæр);
- текст аразгæйæ, алыхуызон дзырдуттæй пайда кæнын;
- хи хъуыды æргом кæнын;
- текстты ссарын æрфысты, таурæгъы æмæ тæрхоны элементтæ;
- текстæн æрхъуыды кæнын, йæ сæйраг хъуыды æмæ темæ æргом чи кæны, ахæм сæргонд;
- хи кæнæ искæй нихасы рæдыдтытæ раст кæнын.

Фонетикæ и орфоэпийæ:

- дзырды мыртæ раст рахицæн кæнын, классификаци сын скæнын;

- цавдон æмæ æнæцавдон уæнгтæ бæрæг кæнын; мыртæ æмæ дамгъæтæ иртасын;
- хъæлæсон æмæ æмхъæлæсон мыртæ, дзырдтæ раст дзурын.

Графика:

- ирон алфавит зонын, дамгъæтæ раст кæсын;
- дзырдуатимæ кустгæйæ, алфавитæй раст пайда кæнын;
- мырон-дамгъон анализ кæнын зонын.

Морфемикæ:

- дзырды морфемæтæ хицæн кæнын;
- æмуидагон дзырдтæ ссарын;
- æмуидагон дзырдты нысаниуæг разæфтуантæ æмæ фæсæфтуанты фæрцы куыд ивы, уый иртасын;
- морфемæйы нысаниуæг иртасын.

Лексикологи:

- дзырды лексикон нысаниуæг бацамонын алыхуызон мадзæлттæй пайда кæнгæйæ (дзырдуатæй пайда кæнгæйæ, уырыссаг æвзагмæ йæ тæлмац кæнгæйæ, синонимтæ æмæ йæм антонимтæ ссаргæйæ, æмуидагон дзырдтæм гæсгæ);
- дзырдтæ тематикон къордтæм гæсгæ дих кæнын;
- дзырдтæй сæ лексикон нысаниуæгмæ гæсгæ раст пайда кæнын;
- дзырды комкоммæ æмæ ахæсгæ нысаниуджытæ иртасын;
- омонимтæ бирæнысанон дзырдтæй иртасын;
- дзырдтæм синонимтæ æмæ антонимтæ агурын;
- синонимты рæнхъæй хъæугæ дзырд равзарын;
- тексты ссарын аивгæнаен мадзæлттæ (дзырдтæ ахæсгæ нысаниуæджы);
- ирон ныхасы хуымæтæгдæр этикетон нормæтæй пайда кæнын;
- синонимтæй тексты хъуыдыйæдтæ кæрæдзиуыл бæттынæн пайда кæнын.

Морфологи:

- ныхасы хæйттæ кæрæдзийæ иртасын;
- номдарты, миногонты, нымæцонты æмæ мивдисджыты морфологион æууæлтæ иртасын;
- дзырдтæ тасындзæг æмæ ифтындзæг кæнын, дзырды формæ айвын зонын;
- рацыд ныхасы хæйттæй ныхас кæнгæйæ раст пайда кæнын.

Орфографи:

- морфемæты орфограммæтæ ссарын;
- дзырдтæ орфограммæтæм гæсгæ фæкъорд кæнын;
- æмуидагон дзырдтæ ссарнымæ, орфографион æгъдæуттæй пайда кæнынмæ;
- дзургæйæ бацамонын дзырды растфыссынад;
- раиртæстмæ гæсгæ дæнцæгтæ ссарын.

Синтаксис æмæ пунктуаци:

- хъуыдыйады дзырdbæстытæ рахицæн кæнын;
- дзырdbæсты сæйраг æмæ дæлбар дзхырды ссарын;
- дзырdbæстытæ аразын;

- дывæрсыг хъуыдыйады грамматикон бындур ссарын;
- хъуыдыйæдтæ аразын;
- сбæрæг кæнын хъуыдыйады хуыз йæ загъды нысанмæгæсгæ, цал грамматикон бындуры дзы ис, уымæ гæсгæ;
- хуымæтæг æмæ вазыгджын хъуыдыйæдтæ аразын;
- хъуыдыйады интонаци иртасын;
- тексты ссарын хъуыдыйæдтæ æмхуызон уæнгтимæ, бавæргæ дзырдтимæ, сидæнтимæ;
- ссарын, равзарын æмæ æрхъуыды кæнын хъуыдыйæдтæ комкоммæ ныхасимæ;
- зонгæ пунктуацион æгъдауæй раст пайда кæнын;
- æрхæцæн нысæнтты æвæрд амонын;
- рацыд пунктуацион æгъдаумæ дæнцæг ссарын зонын.

Ирон аевагай тематикон пълсенттә 8 къласән. Къуыри 2 сахаты азы иу аердәг, и сахат азы иннә 'рдәг. Едәппәет 59 сахаты. Уыдонгай 40 сахаты ләвәрд цәуынц программон уроктән ныхасы рәзты куыстытимә(10сахаты) әмә контролон куыстытимә 8 сахаты + 1 тәстон куыст(9 сахаты);

Хайы №	Урочы әрмәг	Сахат	УАА	Урочы практикон хуызтә	Фәлхаттә нән әрмәг	Кәд хуамә уа	Кәд у бәлвыр дәй	ИКТ
1	7 кълаы цы әрмәг ахуыр кодтой, уый зәрдыл әрләәууын конын	10						
	Фәрсдзырдты дих сә нысаниуәтмә гәсгә, сә бәрцбарәнтә.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъәздыггәнән, регулятивон	Беседә, текст, фәлтәрәентыл куыст, ныхасы рәзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Рацыд әрмәгтыл ныхас			Текст, таблицә, схемә
	Номдартәй әмә номивджытәй арәзт фәрсдзырдтә	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъәздыггәнән, регулятивон	Беседә, текст, фәлтәрәентыл куыст, ныхасы рәзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Әрхәцән нысәнттә			Таблицә, схемә
	Миногонтәй әмә нымәцонтәй арәзт	1	Коммуникативон, удгоймагон,	Беседә, текст, фәлтәрәентыл куыст, ныхасы	Дзырдбасты схемә			Таблицә, схемә

	фæрсдзырдтæ.		миддунехъæздыгъæнон, регулятивон	рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.				
	Æххуысгæнæг ныхасы хæйттæ. Фæсæвæрд, разæвæрд. Бæтæгтæ. Хайыгтæ, сæ растфыссынад <i>Контролон диктант.</i> <i>Тестон куыст.</i>	1 2 1 3	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыгъæнон, регулятивон Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыгъæнон, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæерæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих. Беседæ, текст, фæлтæерæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	Домгæ семæ бабæтгæ бæттæгтæ			Таблицæ, схемæ
2	Синтаксис. Дзырдбаст. Дзырдбасты хуызтæ сæйраг дзырды морфологион аразтмæ гæсгæ. Æмарæзт æмæ æфтыдад. Хуымæтæг хъуыдыйад. Сæйрат семæ зæгъинаг. Хуымæтæг цыбыр семæ даргъ хъуыдыйæдтæ. Сæйраты арæзт.	1						Таблицæ, схемæ
	Зæгъинаджы арæзт. Хуымæтæг семæ вазыгджын	2	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыгъæнон,	Беседæ, текст, фæлтæерæнтыл куыст, ныхасы	Вазыгджын дзырдтæ,			Таблицæ, схемæ

	зөгѣинаг. Амад мивдисагон зэгѣинаг; амад номон зэгѣинаг.		регулятивон	роэзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих.	хъуыдыйоэ дтоэ			Таблицоэ, схемаэ
	Тире вазыгджын зөгѣинаджы	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггоеноен, регулятивон	Беседое, текст, фоелтоероентыл куыст, ныхасы роэзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Вазыгджын дзырдтоэ, хъуыдыйоэ дтоэ			
	Зөгѣинаджы бастдзинад соейратимое Изложенимое цаеттоэ. Изложени. Роэдыдтытыл куыст	2	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггоеноен, регулятивон	Беседое, текст, фоелтоероентыл куыст, ныхасы роэзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Цыбыр оемое даргъ хъуыдыйоэ дтоэ			Таблицоэ, схемаэ
	Хъуыдыйоэдты фоерссаг уоенгтоэ. Аеххоэстгоеноен.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггоеноен, регулятивон	Беседое, текст, фоелтоероентыл куыст, ныхасы роэзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Номдар			Таблицоэ, схемаэ, текст
	Боероэггоеноен	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггоеноен, регулятивон	Беседое, текст, фоелтоероентыл куыст, ныхасы роэзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Миногон			Таблицоэ, схемаэ, текст
	Аемхасоен	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъоездыггоеноен,	Беседое, текст, фоелтоероентыл куыст, ныхасы роэзтыл куыст,	Ерохоэоен нысоенттоэ			Таблицоэ, схемаэ, текст

			регулятивон	ерыс, кьордтыл дих					
	Фадатон дзырдтæ. Бынаты фадат	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггоенон, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы роезтыл куыст, ерыс, кьордтыл дих	Фæсæвæр дтæ				Таблицæ, схемæ, текст
	Æфсоны, ныханы фадат æмæ архайды хуызы фадатон дзырдтæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггоенон, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы роезтыл куыст, ерыс, кьордтыл дих	Фæрсдзыр дтæ				Таблицæ, схемæ, текст
	Дзырдты роенхъæвæрд хуымæтæг хъуыдыйад. Ныхасы роезтыл куыст – нывмæ гæсгæ сочинени. Сочинени.	1 2	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггоенон, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы роезтыл куыст, ерыс, кьордтыл дих	Рацыд сæмæгыл афæлгæст				Таблицæ, схемæ, текст
3	Иувæрсыг хъуыдыйæдтæ				Рацыд сæмæгыл афæлгæст				Ныв, музыкæ – презентаци
	Иувæрсыг хъуыдыйæдты дыууæ кьорды.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггоенон, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы роезтыл куыст, ерыс, кьордтыл дих					

	Иувæрсыг хуудыйæдтæ зæгъинагимæ. Бæлвырдцæсгомон хуудыйæдтæ.	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæсздыггæнæн, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Дывæрсыг хуудыйæ дтæ		Таблицæ, схемæ, текст
	Æбæлвырдцæсгомон хуудыйæдтæ	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæсздыггæнæн, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Мивдисæд жы цæсгæмт ы категори.		Таблицæ, схемæ, текст
	Æнæцæсгомон хуудыйæдтæ Иумæйагцæсгомон иувæрсыг хуудыйæдтæ	1 1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæсздыггæнæн, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Мивдисæд жы цæсгæмт ы категори, æбæлвырд цæсгомон мивдисдж ытæ		Таблицæ, схемæ, текст
	Номхуындон хуудыйæдтæ	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæсздыггæнæн, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Мивдисæд жы æнæцæсго мон формæ		Таблицæ, схемæ, текст
	Цы хонæм æххæст æмæ æнæххæст хуудыйæдтæ. Контролон диктантмæ	2	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæсздыггæнæн,	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст,	номдар		Æмдзæвгæйы презентаци

	цæттæ. Диктант.		регулятивон	ерыс, къордтыл дих	Рацыд сермæгыл ныхас				
5	Хъуыдыйæдтæ æмхуызон уæнгтимæ								Таблицæ, схемæ, текст
	Хъуыдыйады æмхуызон уæнгтæ	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггæнæн, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих					
	Æмхуызон æмæ алыхуызон бæрæггæнæнтæ	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггæнæн, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Хъуыдыйады уæнгтæ				Таблицæ, схемæ, текст
	Бæттæгтæ хъуыдыйады æмхуызон уæнгтимæ	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггæнæн, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Миногон				Таблицæ, схемæ, текст
	Æмхуызон уæнгты иугæнæг дзырдтæ	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъæздыггæнæн, регулятивон	Беседæ, текст, фæлтæрæнтыл куыст, ныхасы рæзтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Бæттæг				Таблицæ, схемæ, текст
				Беседæ, текст,					

	Изложенимәе цәеттәе. Изложени.	2	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъөездыггәенәен, регулятивон	фәәлтәәртәәнтыл куыст, ныхасы рәәзтыл куыст, ерыс, кьордтыл дих	Хайыг			Таблицәе, схемәе, текст
6	Хъуыдыйәәдтәе сидәәнтимәе әәмәе бавәәртәе дзырдтимәе				Рацыд әәртәәг			
	Сидәән	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъөездыггәенәен, регулятивон	Бәәдәә, текст, фәәлтәәртәәнтыл куыст, ныхасы рәәзтыл куыст, ерыс, кьордтыл дих				
	Бавәәртәе дзырдтәе әәмәе хъуыдыйәәдтәе	2	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъөездыггәенәен, регулятивон	Бәәдәә, текст, фәәлтәәртәәнтыл куыст, ныхасы рәәзтыл куыст, ерыс, кьордтыл дих	Рацыд әәртәәг зәәрдтыл әәртәәууын кәәнын			Таблицәе, схемәе, текст
	Кәәнтрәәләән диктәәнтмәе цәәттәе. Диктәәнт.	2	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъөездыггәенәен, регулятивон	Бәәдәә, текст, фәәлтәәртәәнтыл куыст, ныхасы рәәзтыл куыст, ерыс, кьордтыл дих	Нәәмиwәәг, әәртәәәәәән ныхәәәәттәе			Таблицәе, схемәе, текст
6	Хъуыдыйәәды иртәәәггәәд фәәртәәәг уәәнтәе							
				Бәәдәә, текст,				

	Цы хонсэм иртсөстгонд уонгтсө	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъсөздыггосноен, регулятивон	фәлтсөрсөнтыл куыст, ныхасы рөзэтыл куыст, ерыс, къордтыл дих				
	Иртсөстгонд фадатон дзырдтсө	2	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъсөздыггосноен, регулятивон	Беседсө, текст, фәлтсөрсөнтыл куыст, ныхасы рөзэтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Нымсөцон			Таблицсө, схемсө, текст
	Изложенимсө цсөттсө. Изложени.	2	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъсөздыггосноен, регулятивон	Беседсө, текст, фәлтсөрсөнтыл куыст, ныхасы рөзэтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Фадатон дзырдтсө			Таблицсө, схемсө, текст
7	Комкомсөм ныхас сөмсө фсөрссаг ныхас							
	Цы хонсэм комкомсө сөмсө фсөрссаг ныхас	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъсөздыггосноен, регулятивон	Беседсө, текст, фәлтсөрсөнтыл куыст, ныхасы рөзэтыл куыст, ерыс, къордтыл дих				
	Æрхсөцсөн нысөнттсө комкомсө сөмсө фсөрссаг ныхасы	1	Коммуникативон, удгоймагон, миддунехъсөздыггосноен, регулятивон	Беседсө, текст, фәлтсөрсөнтыл куыст, ныхасы рөзэтыл куыст, ерыс, къордтыл дих	Рацыд сөрссөг зсөрдтыл сөрлсөууын			Таблицсө, схемсө, текст

[illegible]